

УДК 33.001.76

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЯ»

Коновал Ю. В., асистент кафедри облік та аудит, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Коновал Ю.В. Економічна сутність поняття "інновація".

Мета статті – провести аналіз існуючих трактувань поняття "інновація" та дати своє визначення. Аналіз показав, що більшість визначень не чітко розкривають економічну сутність, немає певних критеріїв визначення інновації з позиції її економічних результатів. Оскільки поняття "інновації" постійно зазнає змін з плином часу, розширюється його значення, тому збільшується його комерційна значимість для розвитку людства в цілому. Значимість інновацій з питання виживання окремих підприємств зростає до рівня державної та світової політики. Інновація, як дзеркало, відображає рівень розвитку та особливості суспільства і з плином часу все більше стає індикатором його цивілізованості, благополуччя і здатності до розвитку. Були розглянуті поняття "нововведення" та "новація", які вчені найчастіше ототожнюють з інновацією. Відбулось висвітлення деякої класифікації інновацій. Проведені дослідження дозволили виявити відмінності в трактуванні поняття і скласти розгорнуту систематизацію понятійного апарату інноваційної діяльності. Інновації залишаються найпотужнішим засобом вирішення всіх завдань, незалежно від масштабу. Були зроблені висновки стосовно проведеного дослідження.

Konovall Yu. Economic essence of the concept "innovation".

The purpose of this article is to conduct analysis of the existing renderings of the concept "innovation" and to make up own definition. The analysis showed that most definitions do not clearly reveal the economic essence; there are no specific criteria to define innovation by its economic performance. Since the concept "innovation" is constantly changing as time goes by, and its meaning is broadening, commercial importance of the concept for mankind development as a whole increases. Importance of innovation grew from the problem of certain enterprises survival to the level of state and global politics. Like a mirror, innovation reflects the level of development and specific features of the society, and over time more and more it becomes an indicator of the society civility, welfare and sustainability. Such concepts as "novation" and "novelty" usually equated by the scientists with innovation were also considered. Certain classification of innovation was covered. Accomplished studies allowed revealing differences in interpretations of the concept and performing detailed systematization of innovation activities concept. Innovation remains the most powerful tool for solving all challenges, regardless of their extent. Based on the results of the study the appropriate conclusions were made.

Коновал Ю.В. Экономическая сущность понятия «инновация».

Цель статьи провести анализ существующих трактовок понятия "инновация" и дать свое определение. Анализ показал, что большинство определений не четко раскрывают экономическую сущность, нет определенных критериев определения инновации с позиции ее экономических результатов. Поскольку понятие "инновации" постоянно претерпевает изменения с течением времени, расширяется его значение, поэтому увеличивается его коммерческая значимость для развития человечества в целом. Значимость инноваций в вопросе выживания отдельных предприятий выросла до уровня государственной и мировой политики. Инновация, как зеркало отражает уровень развития и особенности общества и с течением времени все больше становится индикатором его цивилизованности, благополучия и способности к развитию. Были рассмотрены понятие "нововведение" и "новация", которые ученые чаще всего отождествляют с инновацией. Было осуществлено освещение некоторой

класифікації інновацій. Проведені дослідження дозволили виявити различия в трактовці поняття і скласти розгорнуту систематизацію понятійного апарату інноваційної діяльності. Інновації остаються потужним способом рішення всіх задач, незалежно від масштабу. Були зроблені висновки стосовно проведеного дослідження.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день розвиток ринкової економіки і суспільного виробництва залежать від багатьох факторів, одним з яких є інноваційна спрямованість діяльності підприємств. Інновація є основним рушійним важелем не тільки в розвитку економіки, але й суспільства, його окремих сфер діяльності в умовах кризи. Інновації сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств, галузі, країни, завоюванню великих ринків збуту, а також відкривають можливості для освоєння нових ринків, більш привабливих для споживачів, з товарами і послугами, які мають нові споживчі властивості.

Відсутність чіткого і однозначного визначення інновацій в такій жорсткій боротьбі за життя під сонцем, уповільнює розвиток бізнесу, тому стає важливим сучасне трактування поняття інновації на основі ретроспективного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями сутності інновацій займалися та займаються і досі. В умовах розвитку маркетингу, інноваційна сфера набула актуальності в таких працях зарубіжних та вітчизняних авторів: Й. Шумпетер, Б. Санто, Н.Д. Кондратьєв, В.І. Щелкунов, Ю.В. Яковец, Е. Роджерс, Б. Твісс, Г. Менш, Ф. Ніксон, Л.С. Бляхман та багато інших.

Мета статті. Розглянути існуючі трактування поняття інновації та в результаті теоретичного узагальнення дати авторське визначення поняття "інновація".

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-яке наукове дослідження повинне спиратися на єдину понятійну базу, що сприяє продуктивності досліджень у разі присутності суперечливості і різноманітні поглядів в певній науковій галузі. Отже, вже багато відбулось трактувань поняття "інновація", але завжди воно було або неоднозначним або складним для розуміння.

Розуміння поняття інновації в кожній сфері, галузі, виді діяльності, під впливом різних зовнішніх і внутрішніх факторів як в економіці так і в суспільстві, буде різним, під впливом часу, трактування поняття інновації набирає великої популярності, що привносить в сучасну наукову літературу все більше його визначень. Наука, яка займається вивченням інновації і всіх її складових, – це інноватика, вона є базисом в науковому формуванні фундаменту теорії, інноваційної діяльності та процесів, становить методологічну основу створення інновації, її освоєння, організації, застосування та реалізації.

Як вже відомо, перший і найбільш повний опис поняття "інновація" дав зарубіжний вчений Й. Шумпетер. У той час ще не говорилося про інновації. Він розглядав інновацію, як вкладення у справу своєї праці, волі і здійснення "нових комбінацій" з наявних елементів, зміну виробничих факторів, впровадження та використання нових видів товарів, способів, методів, форм організації виробництва, нових джерел сировини, освоєння нових ринків. Він вважав, що головним джерелом прибутку є результат здійснення "нових комбінацій". На його думку, неможливо без створення нового блага, яке краще задовольняє потреби, які до того вже існували і задовольнялися [1, С.281-286].

Розглянемо деякі трактування поняття інновації видатними вченими та словниками, узагальнивши в таблиці 1. Науковий дослідник Дусаєв Х.Б. дає таке визначення інновації - матеріалізований кінцевий результат інвестиційної та творчої діяльності, заснованої на використанні досягнень науки і передового досвіду, закономірного об'єктивного процесу вдосконалення суспільного виробництва і розвитку, створення, комерціалізації та впровадження у виробництво та інші сфери діяльності нових споживчих цінностей у вигляді товарів, продукції, виробів, техніки, технологій, організаційних та інших форм і засобів, які мають абсолютно нові споживчі властивості, що сприяє задоволенню конкретних суспільних потреб та існуючих потреб ринку, що забезпечує економію витрат, що дає різні види ефектів в будь-якій сфері життя і діяльності людини [15, С.127].

Таблиця 1 - Існуючі трактування поняття "інновація"

Автор, джерело	Визначення
ЗУ "Про інноваційну діяльність"	Новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [2].
Великий економічний словник	Вкладення коштів в економіку, що забезпечує зміну поколінь техніки і технологій; нова техніка, технологія, що є результатом досягнень науково-технічного прогресу [3, С.317].
Словник сучасної економічної теорії Макміллана	Використовується як синонім слова "винахід" і відноситься до технологічного вдосконалення виробничих процесів і до досягнення нових властивостей і комбінацій властивостей продуктів, що продаються на ринку. В останньому випадку інновація є джерелом диференціації продукту і використовується виробниками для створення нового попиту і збільшення своєї частки ринку [4, С.244].
Сучасний економічний словник	Нововведення в галузі техніки, технології, організації праці та управління, засновані на використанні досягнень науки і передового досвіду, а також використання цих нововведень в різних областях і сферах діяльності [5, С.155].
Словник іноземних слів	Введення чогось нового; нововведена річ; модернізація; реформа; економічне вкладення коштів у нову технологію, нові форми організації праці та управління, що охоплюють не тільки окреме підприємство, а й їх сукупність, галузь [6, С.423].
Б. Твісс	Процес, у якому винахід або нова ідея набуває економічного змісту [7, С.36].
Б. Санто	Суспільно-економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій, і у випадку, якщо інновація орієнтована на економічну вигоду, прибуток, її поява на ринку може принести додатковий дохід [8, С.83].
Ф. Валента	Зміна в первісній структурі виробничого організму, тобто перехід внутрішньої структури до нового стану [9, С.112].
Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В.С. Савчук	Нове явище, новаторство або будь-яка зміна, яка вноситься суб'єктом господарювання у власну діяльність із метою підвищення своєї конкурентоспроможності, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [10, С.15].
Л.С. Барютін	Результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на вдосконалення процесу виробничої діяльності, економічних, правових і соціальних відносин у галузі науки, культури, освіти, в інших сферах діяльності суспільства [11, С.8].
Р.А. Фатхутдінов	Кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління й отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту [12, С.45].
Г.Г. Азгальдов, А.В. Костин	Це процес (або результат процесу), в якому: 1. Використовується частково або повністю охороноздатні результати інтелектуальної діяльності; та/або 2. Забезпечується випуск патентоспроможної продукції; та/або 3. Забезпечується випуск товарів і/або послуг, що за якістю відповідають світовому рівню [13, С.164]
Frankelius, P.	Щось оригінальне, нове, і важливо, нове в будь-якій області - яке покращує ринок чи суспільство (перекл. автора) [14, С.41].

Ще один дослідник, Сафронов І.В., трактує поняття "інновація" по-своєму: це прояв сучасних досягнень науково-технічного прогресу, особливий вид знання, що був реалізований у вигляді нового або вдосконаленого продукту, нового або удосконаленого технологічного процесу, що використовуються в практичній діяльності, що володіють сукупністю реалізованих ними функцій, спрямованих на задоволення існуючих потреб на відповідних сегментах ринку і приносять економічний ефект [16, С.129].

Проаналізовані визначення поняття "інновація" є каплею в океані в трактуванні цього поняття, оскільки різні вчені використовують різні підходи до його трактування: як об'єкт, як процес, як результат, як перетворення (поліпшення), як система та ін.

Найбільш часто поняття "інновація" автори досліджень у цій області пов'язують з наукою і технікою. При цьому розрізняються поняття "винахід", що представляє собою кінцевий результат досліджень, появу на світ чогось нового [17, С.216].

Багато шановних вчених та фахівців трактують інновацію, спираючись на терміни "нововведення", "новація". Під новацією розуміється новий порядок, новий метод, винахід, нове явище. "Нововведення" означає процес використання новації [18, С.99]. З моменту прийняття до поширення нововведення одержує нову якість і стає інновацією. Процес введення нововведення на ринок прийнято називати процесом комерціалізації [19, С.24].

Також існує класифікація інновацій, і в різних джерелах вона різна. Вона слугує для встановлення значущості інноваційного продукту, виявлення міри їх впливу на населення, розвиток суспільства та економіки. Наприклад є інновації інтегровані, технологічні, ринкові, військові, екологічні, стратегічні та багато інших.

Крім того, ряд інших авторів (П.Н. Завлін, А.К. Казанцев, Л.Е. Мендель, тощо) приходять до необхідності введення трьох категорій інновацій - базова, поліпшуюча, раціоналізаційна. Базова інновація розглядається як продукт, який реалізує і комерціалізує ідею, відкриття або винахід, що дозволяють здійснити прорив в конкретній області, але не конкретизується поняття "прориву", і не наводиться його кількісна оцінка. Поліпшуюча інновація удосконалює існуючий продукт, "якісні та вартісні характеристики, якого поліпшені за рахунок використання більш ефективних компонентів і матеріалів, часткової зміни однієї чи ряду технічних підсистем". Під раціоналізаційними інноваціями маються на увазі естетичні (в кольорі, декорі і т.п.), а також незначні технічні або зовнішні зміни в продукті, що залишають незмінним його конструктивне виконання і не мають досить помітного впливу на параметри, властивості, вартість будь-якого виробу, матеріалів і компонентів, що входять у нього [11, С.21].

Якщо повернутися до процесу комерціалізації, виникає необхідність у розподілі термінів "інновація" і "комерціалізація нововведення". Під комерціалізацією нововведення розуміється процес, за допомогою якого результати НДДКР своєчасно трансформуються в продукти і послуги на ринку. Комерціалізація технологій припускає економічно ефективну реалізацію технологій у промисловому масштабі. Чітко простежується логічний ланцюжок трансформації нововведення як результату НДДКР в інновацію через проходження процесу комерціалізації [20, С.11].

Інновації повинні характеризуватися новизною, як науковою, так і технічною, практичною застосовністю, можливістю до впровадження, необхідністю, ефективністю, реалізацією, захищеністю, прибутковістю в довгостроковій перспективі.

Аналіз різних визначень інновації приводить до висновку, що специфічний зміст інновації складають зміни, а головною функцією інноваційної діяльності є функція зміни.

Отже, дослідивши зміст існуючих трактувань терміна "інновація", позиція автора до визначення наступна. Інновація - це новшество, яке в процесі впровадження в сферу діяльності призводить до поліпшення виробничого процесу, підвищення якості послуг, розвитку галузі, підвищення ефективності, економічних показників, зростання прибутковості, кращого положення на ринку, підвищення іміджу господарюючого суб'єкта.

Досить важливою є наукова діяльність, яка залишається єдиним джерелом створення інновацій та основним фактором інноваційного росту.

Висновок. У результаті теоретичного осмислення понятійного апарату інновації можна зробити такі висновки: Існує багато визначень поняття інновації, що свідчить про складність розуміння і нечіткість його трактування. Більшість цих понять ґрунтуються на концепції Й. Шумпетера, який розглядав інновацію як пошук нового способу досягнення мети, удосконалення процесу виробничої діяльності підприємства. Багато вчених ототожнюють це поняття з поняттями "нововведення", "винахід", "інноваційний процес". Усі ці розбіжності пов'язані з різними передумовами. Інноваційні успіхи української науки розвиваються повільними темпами, тому що немає ще єдиної системи управління інноваційними процесами на всіх рівнях. Класифікуючи інновації по різним факторам, необхідно відокремлювати ті, які володіють найбільшими перетворювальними функціями. Причому, одна і та же інновація в різних підприємницьких структурах буде вести себе по-іншому. Інновації дають змогу розвиватися та приносити прибуток у всіх сферах життєдіяльності, де вони застосовуються. Необхідно розвивати та удосконалювати інноваційну діяльність в своїй країні, оскільки вона є запорукою успіху та процвітання національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Шумпетер Й. Теории экономического развития/ Пер. с нем. В.С.Автономова. - М.: Прогресс, 1982. - 456 с.
2. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 №40-IV [Електроний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Азрилиян А.Н. Большой экономический словарь / под ред. А.Н.Азрилияна.- 5-е изд. доп. и перераб.- М.: Институт новой экономики, 2002. – 1280 с.
4. John T.Addison, Robin L.Bartlett, Hilary C.Campbell and other. Словарь современной экономической теории Макмиллана. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 608 с. – («Библиотека словарей ИНФРА_М») Перевод с английского Пивоварова А.Г.
5. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Староубцева Е.Б. Современный экономический словарь.- 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2002.- 480 с. (Библиотека словарей ИНФРА-М).
6. Комлев Н.Г. Словарь иностранных слов. — М.: ЭКСМО, 2006. — 672 с.
7. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями: Сокр. пер. с англ./ Авт. предисл. и науч. ред. К.Ф.Пузыня. – М.: Экономика, 1989. – 217 с.
8. Санто Б. Инновация как средство экономического развития: Пер. с венг. / Общ. ред. и вступ. Б.В.Сафонова. – М.: Прогресс, 1990. – 296 с.
9. Валента Ф. Творческая активность – инновации – эффект / Ф.Валента. М: Эксмо, 2008.- 400 с.
10. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. — К.: КНЕУ, 2003. — 394 с.
11. Барютин Л.С. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика: Учебник/ Л.С.Барютин и др.; под ред. А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели. 2-е изд. перераб. и доп. — М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. - 518 с.
12. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: Учебник, 6-е изд. — СПб.: Питер, 2008. — 448 с.: ил. — (Серия «Учебники для вузов»).
13. Азгальдов Г.Г., Костин А.В. [Интеллектуальная собственность, инновации и квалиметрия](#)// Экономические стратегии.- 2008.- № 2(60).- С.162-164
14. Frankelius, P. (2009), Questioning two myths in innovation literature, Journal of High Technology Management Research, Vol. 20, No. 1, pp. 40–51.
15. Дусаев Х.Б. Инновации: теоретический аспект// Весник ОГУ.- 2006.- №6. - С.123-128
16. Сафронов И.В. Понятия "инновация" и инновационная деятельность: сущность и содержание// Вопросы современной науки и практики. Университет им. В.И. Вернадского.- 2008.- №4(14).- С.217-225

17. Федорова Н.Ю. Систематизация понятийного аппарата в исследованиях инновационной деятельности// Сборник трудов ПсковГУ.- 2012.- С.215-219
18. Куропятник Р.С. Основные подходы к определению понятия "инновация"// Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. - 2011.- №116. - С.99-101
19. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов/ С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, С.Ю. Ягудин и др.; Под ред. С.Д. Ильенковой. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. - 327 с.
20. Жаворонкова Г.В., Аранович Ю.В. Теоретичний аналіз трактування понять, пов'язаних з інноватикою// Актуальні проблеми економіки. - 2012.- №1. - С.10-16

Ключові слова: інновація, нововведення, винахід, інноваційний процес, комерціалізація нововведення

Ключевые слова: инновация, нововведение, изобретение, инновационный процесс, коммерциализация нововведения

Key words: innovation, novelty, invention, innovation process, novelty commercialization

УДК 338.2

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КОРИСНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

Самойленко К. В., аспірант, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

Самойленко К.В. Науково-методичні підходи до визначення корисності інформаційного продукту.

В статті розкрито питання значення інформації в сучасних умовах розвитку ринкових відносин. Визначено взаємодію інформації з іншими економічними поняттями, категоріями та інститутами. Підкреслена актуальність проблеми дослідження сутності корисності інформаційного продукту та наголошено, що визначення корисності інформаційного продукту дозволить зробити висновки про зміни, що відбуваються на ринку інформації та спрогнозувати його подальший розвиток. Виявлена роль інформації у розвитку сучасної економіки, що дозволяє розглядати її як додатковий фактор, окремий продукт, що надходить на ринок у вигляді інформаційних товарів та послуг. Досліджено підходи щодо визначення сутності інформаційного продукту. Запропоновано узагальнене визначення поняття «інформаційний продукт». Визначено найбільш важливі спільні риси, властиві практично всім інформаційним продуктам: актуальність, достовірність, значущість, новизна, оперативність. Наведено основних постачальників інформаційних продуктів на ринок. Визначено споживачів інформаційних продуктів. Розглянуто сутність корисності благ та наголошено, що корисність – поняття виключно індивідуальне. Обґрунтовано відмінність у визначенні корисності матеріальних та нематеріальних благ. Розглянуто особливості визначення корисності інформаційного продукту. Наголошено на значенні новизни у формуванні корисності інформаційного продукту. Сформовано матрицю «новизна інформації-корисність». Визначено, що актуальність інформаційного продукту – суб'єктивне значення інформації у часовому аспекті.

Samojlenko K. Scientific and methodological approaches to determine the usefulness of the information product.

In the article the question of the importance of information in the current conditions of market relations. Definitely interaction information with other economic concepts, categories and